

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดให้ "คน" เป็นศูนย์กลางหรือเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ เพราะมีความเชื่อว่าคุณภาพของคนเป็นปัจจัย "ความสำเร็จ" ของการพัฒนาทุกเรื่อง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของการพัฒนา จึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพของ "คน" เป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการบ่งบอกให้ทราบถึงเจตนารมณ์ พันธกิจ และความเชื่อพื้นฐานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ

สังคมโลกในปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงจากยุคทุนนิยมไปสู่ยุคสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) ที่ถือว่า "ความรู้" เป็นปัจจัยการผลิตที่มีคุณค่ายิ่ง และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามมา ชาติต่าง ๆ จึงแข่งขันกันโดยอาศัยฐานความเข้มแข็งของทรัพยากรทางปัญญาเพื่อชิงความได้เปรียบในการแข่งขันและสามารถ ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำชาติอื่น ๆ ได้ ด้วยเหตุนี้ "คน" จึงมีความสำคัญและเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างแท้จริง เปรียบเสมือนเศรษฐกิจทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งของประเทศ (จามจุรี, 2540)

เมื่อคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ประเด็นที่จะต้องหาคำตอบก็คือ คนจะต้องมีบทบาทหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ มีคุณสมบัติ คุณลักษณะ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และ เจตคติอย่างไร ควรพัฒนาในด้านใดบ้าง ตลอดจนควรได้รับการพัฒนาโดยวิธีใด ซึ่งไม่ว่าคำตอบจะเป็นอย่างไรก็จำเป็นต้องอาศัยระบบการศึกษาทั้งสิ้น บทบาทของการศึกษาจึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเท่านั้น หากแต่ยังเป็นตัวการสำคัญในการพัฒนาโดยตรงอีกด้วย เพราะนอกจากจะต้องใช้การศึกษาพัฒนาคน (ผู้เรียน) ให้มีชีวิตที่ดีงาม มีความสมบูรณ์พร้อมในตัวเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ยังต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) ที่มีคุณภาพและคุณค่าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย

การพัฒนาการศึกษาไทยในระยะเวลาที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับปัจจุบันและอนาคตที่มีกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก การศึกษาไทยจึงต้องเป็นกระบวนการที่เตรียมและนำคนไทย สังคมไทยให้ก้าวไปสู่อนาคตอย่างมั่นคงและรู้ทันโลก ด้วยเหตุนี้การพัฒนาการศึกษาควรได้รับการพัฒนาทุกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานได้อย่างทั่วถึง โดยควรมุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะ ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเองในด้านวิชาการและวิชาชีพอิสระ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบการทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535)

จากความหมายดังกล่าวเป็นความมุ่งหวังในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของประเทศ ซึ่งตลอดเวลาได้พยายามพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นมาตลอด แต่จากข้อมูลการประเมินผลของ IEA (International Association for the Evaluation of Education Achievement) เกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาระหว่างประเทศพบว่า คุณภาพการศึกษาของนักเรียนไทยจะดีกว่าหลายประเทศในโลกก็ตาม แต่ก็ยังต่ำกว่าหลายประเทศในทวีปเอเชีย (กรมวิชาการ, 2539)

จากสภาพดังกล่าวข้างต้นทำให้สังคมมีข้อสงสัยเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษาของการมัธยมศึกษาว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ประกอบกับทุกปีกรมวิชาการจะมีรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเขตการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 12 เขตการศึกษา กระจายในพื้นที่ทั่วประเทศ ผลการเปรียบเทียบปรากฏว่า ปีการศึกษา 2538 เขตการศึกษา 6 คุณภาพการจัดการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (กรมวิชาการ, 2540) ควรได้รับการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน มิฉะนั้นจะทำให้ผู้จบการศึกษาอาจจะมีความรู้พื้นฐานยังไม่มีคุณภาพที่สังคมพอใจ โรงเรียนควรได้รับการแก้ไขให้ได้ดำเนินการอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การศึกษามีคุณภาพ ทั้งด้านการเรียนและการสอน คือ จัดให้มีการนิเทศการศึกษา (ชาวี มณีศรี, 2538)

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ช่วยเสริมสร้างสนับสนุนให้การจัดการศึกษาบังเกิดสัมฤทธิ์ผล โดยเฉพาะการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่คาดหวังและยอมรับการทำงานตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการทำงานอย่างมีระบบ และตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตยให้ความสำคัญของกระบวนการกลุ่มและเน้นความมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน

Good (1973) กล่าวว่าการนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามของ ผู้ทำหน้าที่นิเทศที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้น การนิเทศการศึกษาก่อให้เกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพ ช่วยในการพัฒนาความสามารถของครูในการคัดเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยปรับปรุงเนื้อหาในการสอนวิธีสอนและการประเมินผล การสอน

นอกจากนี้ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) ได้สรุปว่า การนิเทศเป็นการกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จโดยผ่านตัวกลางหรือบุคคลอื่น เช่น ครู หรือผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อีกต่อหนึ่งหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียนและเช่นเดียวกันในการดำเนินการนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลอย่างแท้จริง จะต้องเป็นการนิเทศการศึกษาที่จัดขึ้นภายในโรงเรียน (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2528)

กิติมา ปรีดีติลก (2532) ได้กล่าวเสริมว่า แต่เดิมเรามักเข้าใจกันว่า การนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาเท่านั้น ครูไม่มีหน้าที่นิเทศการศึกษา ครูเป็นเพียงผู้รับ

การนิเทศ แต่ในปัจจุบันงานนิเทศการศึกษาที่มีความสำคัญมากขึ้น เพราะเหตุที่เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งการเปลี่ยนแปลงภายนอกระบบการศึกษา เช่น มีการพัฒนาความรู้ด้านต่าง ๆ ประชากรเพิ่มขึ้น ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงภายในระบบการศึกษาเอง อันได้แก่ อาชีพครูมีลักษณะเป็นวิชาชีพมากขึ้น ครูมีความชำนาญเฉพาะด้านเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาหลักสูตร การเน้นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและความขยายตัวในด้านขนาดของโรงเรียน อันเป็นผลมาจากจำนวนนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเพิ่มขึ้น มากกว่าแต่ก่อน ดังนั้นการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาจึงไม่เพียงพอโรงเรียนควรจะได้จัดระบบการนิเทศการศึกษาเพิ่มขึ้น ซึ่งเรียกว่า "การนิเทศภายในโรงเรียน"

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียนเอง ผู้นิเทศอาจได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้ชำนาญการ ครูผู้นิเทศ ครูผู้ร่วมนิเทศ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ที่โรงเรียนคัดเลือกหรือแต่งตั้งขึ้น การนิเทศภายในโรงเรียนที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น จะต้องกระทำอย่างมีขั้นตอน เป็นกระบวนการ และเมื่อนิเทศแล้วจะต้องได้ผลตามจุดมุ่งหมายของการนิเทศ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการนิเทศ 4 ประการคือ (สังต์ อุทรานันท์, 2530)

1. พัฒนาคน การนิเทศการศึกษาเป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อนิเทศแล้วบุคลากรในหน่วยงานได้รับความรู้ และมีความสามารถในการปฏิบัติงานมากขึ้น
2. พัฒนางาน การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างสรรค์ วิธีทำงานให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ประสานสัมพันธ์ การนิเทศการศึกษาเป็นการร่วมมือสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. การสร้างขวัญและกำลังใจ การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจและมีกำลังใจในการทำงาน

นอกจากนี้การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจะช่วยให้เกิดผลดีในการดำเนินงานของโรงเรียนหลายประการ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2539)

1. เป็นการส่งเสริมกำลังใจของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษา ซึ่งไม่พอที่จะนิเทศการศึกษาได้อย่างทั่วถึง
2. การนิเทศโดยบุคลากรของโรงเรียนเองนั้น ผู้นิเทศเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียนย่อมเป็นผู้รู้ปัญหาได้ดี และแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าการที่จะให้คนภายนอกมาดำเนินการ
3. ผู้นิเทศภายในโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับครูอยู่แล้ว ทำให้บรรยากาศในการนิเทศทำได้ อย่างเป็นกันเอง ไม่ต้องเสียเวลาสร้างความคุ้นเคยเหมือนศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารภายนอกโรงเรียน
4. ผู้นิเทศสามารถจะติดตามการปฏิบัติหรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลา เพราะอยู่ใกล้ชิดกันสามารถทำให้งานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง

จากความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนดังกล่าว กรมสามัญศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง จึงได้กำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพการศึกษาและยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้พัฒนางานวิชาการมุ่งให้มีการนิเทศภายใน ติดตามผลและการสนับสนุน (กองแผนงาน, 2540)

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ได้ตระหนักถึงปัญหาอันใหญ่หลวงดังกล่าว จึงได้ดำเนินการวางแผนปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยร่วมกันระหว่างเครือข่ายนิเทศหลักคือ หน่วยศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง หน่วยศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด โดยกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องต่อเนื่องดังปรากฏในรายละเอียดของแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2541 มุ่งเน้นที่จะยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้แต่ละโรงเรียนจัดระบบการนิเทศภายในและได้มอบหมายให้ครูผู้นิเทศสาขาวิชาต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัด ได้ปฏิบัติตามนิเทศตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของแต่ละจังหวัดอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง โดยให้คำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติงาน

เนื่องจากนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ตลอดจนแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2541 ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ได้แสดงให้เห็นว่ากรมสามัญศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานและส่งเสริมให้โรงเรียนได้มีการจัดนิเทศภายในอย่างเด่นชัดตลอดมาก็ตาม แต่เขตการศึกษา 6 ผลการประเมินคุณภาพการพัฒนากิจการศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำมากกว่าที่ควรจะเป็น เมื่อเปรียบเทียบกับทุกเขตการศึกษา

ผู้วิจัยซึ่งอยู่ในฐานะผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ซึ่งจัดเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริม พัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาการดำเนินงานและปัญหาของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะตอบคำถาม และส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตการศึกษา 6 ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา ไม่มีผู้วิจัยท่านใดที่จะสนใจศึกษาและติดตามผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 มาก่อนเลย นับเป็นโอกาสอันดีและผู้วิจัยมีความภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้ปฏิบัติงานวิจัย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนได้ตอบสนองนโยบายและยุทธศาสตร์ของกรมสามัญศึกษา ตอบสนองแผนปฏิบัติการประจำปี 2541 ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ให้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ให้หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

เขตการศึกษา 6 นำไปวางแผนการดำเนินงานการจัดนิเทศภายในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรมสามัญศึกษาในอนาคตโดยแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ซึ่งมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา รวมทั้งหมดจำนวน 138 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาและครู
2. การศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางการนิเทศการศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ประจำปี 2539 ซึ่งมีรายละเอียดและวิธีดำเนินงานครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้

2.1 การเตรียมการนิเทศ

- 2.1.1 แจ้างนโยบายการนิเทศแก่ครู
- 2.1.2 ตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
- 2.1.3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ศึกษาความต้องการจำเป็น
- 2.1.4 กำหนดกรอบ แผนงาน นโยบายและวัตถุประสงค์

2.2 การวางแผนการนิเทศ

- 2.2.1 การวางแผนระดับโรงเรียนและระดับหมวดวิชา
- 2.2.2 การจัดทำโครงการและงาน

2.3 การปฏิบัติตามแผนการนิเทศ

- 2.3.1 ดำเนินการตามแผนและโครงการ
- 2.3.2 พัฒนาสื่อและวิธีการนิเทศ

2.4 ประเมินผลการนิเทศ

- 2.4.1 กำกับ ติดตามและควบคุมคุณภาพ

- 2.5 ปัญหาในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.5.1 ปัญหาในด้านการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.5.2 ปัญหาในด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.5.3 ปัญหาในด้านการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.5.4 ปัญหาในด้านการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติกรร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูในโรงเรียนอย่างมีลำดับขั้นตอน เริ่มจากการเตรียมการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติตามแผนการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในจังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานีและพระนครศรีอยุธยา

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1- 499 คน

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานีและพระนครศรีอยุธยา

หัวหน้าหมวดวิชา หมายถึง ผู้มีตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง อุทัยธานี ชัยนาท และพระนครศรีอยุธยา

ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานีและพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ได้พัฒนาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
2. ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อกรมสามัญศึกษา ในการปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรคือ ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 จำนวน 138 โรงเรียน โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้หลักการดังนี้

1.1.1 จัดแบ่งตามขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 จำนวน 138 โรงเรียน เป็น 4 ขนาด เพื่อทำการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวน	7	โรง
โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวน	18	โรง
โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวน	52	โรง
โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน	61	โรง
รวมประชากรทั้งสิ้น	จำนวน	138	โรง

1.1.2 คำนวณหากลุ่มตัวอย่างประชากรตามขนาดของโรงเรียนโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 1,064 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรตามขนาดของโรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวน	4	โรง
โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวน	10	โรง
โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวน	28	โรง
โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน	34	โรง
รวมกลุ่มตัวอย่างประชากร		76	โรง

1.2 หลังจากได้กลุ่มตัวอย่างประชากรในแต่ละขนาดของโรงเรียน ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากโรงเรียนแต่ละขนาด

1.3 กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนในโรงเรียนที่สุ่มได้ เป็นผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน	จำนวน	76 โรงเรียน ได้	76 คน
ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน	จำนวน	76 โรงเรียน ได้	76 คน
หัวหน้าหมวดวิชา โรงเรียนละ 5 คน	จำนวน	76 โรงเรียน ได้	380 คน
ครูผู้สอน โรงเรียนละ 7 คน	จำนวน	76 โรงเรียน ได้	532 คน
รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้	จำนวนทั้งหมด		1,064 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open Ended) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับหัวหน้าหมวดวิชา แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือด้วยตนเองคือแบบสอบถามจำนวน 3 ฉบับ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 และปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 เครื่องมือวิจัยดังกล่าวมีขั้นตอนในการจัดทำดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด และหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา การนิเทศภายในโรงเรียน ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล กำหนดเป็นข้อบ่งชี้และเนื้อหาของเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
3. สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามตามข้อบ่งชี้และเนื้อหาที่กำหนด โดยให้ครอบคลุมรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุมในเนื้อหาและความถูกต้องของภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
6. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
7. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังอธิบดีกรมสามัญศึกษา เพื่อให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยการมอบหมายให้ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วรวบรวมส่งกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ฉบับ ในลักษณะเดียวกันคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ส่วนคำถามที่เป็นปลายเปิด วิเคราะห์เนื้อหา โดยเรียงลำดับความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย โดยวิเคราะห์จำแนกตามขนาดโรงเรียน และ วิเคราะห์ในภาพรวม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ส่วนคำถามที่เป็นปลายเปิด ใช้วิเคราะห์เนื้อหาโดยเรียงลำดับความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยวิเคราะห์จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและวิเคราะห์ในภาพรวม

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ส่วนคำถามที่เป็นปลายเปิด วิเคราะห์เนื้อหาโดยเรียงลำดับความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยวิเคราะห์จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและวิเคราะห์ในภาพรวม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่าสถิติ คือ ร้อยละ

$$\text{การหาร้อยละของรายการ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบในข้อนั้นทั้งหมด}}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}} \times 100$$

(ประคอง กรรณสูต, 2525)